

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 97.

V petek 5. Grudna.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

O z n a n i l o.

Gospov doktor Bleiweis mi je za mlinarja iz Tacna, Andreja Malenškega, kterega je povodenj tako hudo zadela, 3. novembra 1851 nabirek 13 gold. in 20 kr. poslal.

S tem, da se za te milodar dariteljem serčno zahvalim, in nesrečnega mlinarja, ki je po povodnji po cenitni za 5833 gold. 20 kr. skode terpel, še prihodnjaj pomoči priporočim, še pristavim, da se pomoči brez odloga imenovanemu Malenšku pošiljajo.

Ljubljana 28. novembra 1851.

Tomaž Glančnik, s. r.
C. k. okrajni poglavar.

O z n a n i l o.

Gospod Mihael Šusteršič, žitni kupčevavec v Ljubljani mi je za Krajnce in Korošce, ki so po letašnej povodnji v škodo prišli, potem za Černomljane, ktere je toča hudo zadela 34 gold.

z navkazom na 30 mernikov turšice,

potem gospod Mihael Ambrož, prvi svetovavec ljubljanskega županstva za mlinarja iz Tacna, kteremu je povodenj toliko škodo storila 31 gold.

Skupej . . . 65 gold.

poslal.

S tem, da se imenovanima gospodoma za milodare v imenu nesrečnih zahvalim, in še za daljno pomoč prosim, le to še pristavim, da se bo z denarji, kakor tudi z žitom po volji dobrotnikov natanjko ravnalo.

Ljubljana 26. novembra 1851.

Tomaž Glančnik, s. r.
C. k. okrajni poglavar.

25. novembra 1851 je bil v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXIX. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanih izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 244. Cesarski patent od 6. novembra 1851, veljaven za vse kronovine države razun colnega izjema, s kterim se s prvim februarjem 1852 novi col za vpeljave in skozpeljave vpelje.

št. 245. Razpis ministerstva denarstva od 15. novembra 1851, s kterim se dovoli od kavej od notarjev v gotovini vloženi v plačevavne denarnice državnega dolga, obresti dajati.

št. 246. Ukaz ministerstva notrajnih oprav od 16. novembra 1851, za vse kronovine, zadevajoč prepovedbo združitve tako imenovanih prijatlov luči, deutschkatholikov, svobodnih kristjanov in drugih takih družb.

Dunaj 24. noyembra 1851.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Nevradni del.

Peter Petrovič II. Njeguš.

(Iz Bčele.)

Na britko žalost vsih Slavjanov je zamerl 31. oktobra t. l. ob devetih zjutraj v svojem stolnem mestu, Cetinje imenovanem, Peter Petrovič II. Njeguš, vladika črnogorski in berdski, po kratkej bolezni, če je ravno že delj časa na svojem zdravju bolehal. Menil je to zimo spet na Dunaju preživeti in si tam za svojo bolehnost leka in pomoči iskati. Vendar božja previdnost je drugači sklenula. Njena volja je bila, da bi njega kosti v zemlji svojih očetov, v krilu svojega ljubljene naroda počivale. Ravno dva dneva pred smertjo je zlo nevarno zbolel. Hotel se je še do Kotora prenesti dati in tam lekarske pomoči uživati. Pa to mu ni bilo dovoljeno. Še preden je lekar iz Kotora prihitel, je že stal na božjej pravici. Prej da o njegovem življenju kaj povemo, se hočemo še o njegovej česti in domovini malčakaj zmeniti.

Vladika pomeni v slavenskej cerkvi toliko, kakor v latinskej škof ali biskup. On je v Černigori naj višji svetski in cerkovni vladar. Al vladika se nikar svobodno ne voli kakor pri nas; temuč ta čest je privezana od konca XVII. stoletja na rodbino Njeguš. Iz te rodbine si vladajoči vladika vselej jednega za svojega naslednika izvoli in skerbi za njegovo izobraženje. Tako je tudi zamerl vladika jednega iz svoje rodbine na Dunaj poslal, da bi tam svoje navke dokončal in se v potrebnih vednostih izobrazil.

Černagora, ki v Černogoro in Berdo razpade, je skalnata in visoko ležeča krajina proti iztoku jadranskega ali sinjega morja in obseže okoli 100 □ mil s 127,000 serbskimi stanovniki, ki se vsi k pravoslavnej slovanskej cerkvi spoznajo. Ko so Turci po bitvi na Kosovem polju 15. junija 1389 Serbstvo podjarmili in vkončali, so si Černogorci s svojim neobičajnim junaštvom do današnjega dne ohranili svojo političko neodvislost proti mnogoterim strašnim napadom divjih Muselmanov. Kolikor je v Černigori možev, toliko junakov. Vsaki je oborožen in posebno dober strelec. K temu so Černogorci silo velike postave in nad mero pogumna deca narave brez vsake dalje omike. Sicer stoji Černagora pod posebno ohranbo ruskega cara, od kterega tudi vladika letno plačilo dobiva.

Peter Petrovič II. je rojen leta 1811 iz slavne rodbine Njegušev na Černigori. Bil je bratovec vladika Petra Petroviča I. ki je 18. oktobra 1830 zamerl, in tudi od njega v oporoci za naslednika imenovan. Ljudstvo mu je voljno zvestobo zapriseglo, če je ravno šele 18 let imel, in ga 30. oktobra 1830 pod imenom Petra II. za svojega vladika pozdravilo. Perva leta njegovega vladarstva so bila dokaj nemirna. Turški sultan si je na vso moč prizadjal, ga na svojo stran spraviti; vendar on se je krepko soperstavil vsim željal in va-

bilom neverne porte kakor tudi orožju nje divjih tropov leta 1832. Toliko bolj je zdaj rasel v ljubezni svojega naroda. Na to se je podal v Petrograd, kjer je bil 6. oktobra 1833 za vladika posvečen.

Ko se spet na svoj dom poverne, je začel na vso moč za izbraževanje naroda skerbeti in nove naprave upeljevati. Najimenitniše njegovo delo je ustrojenje Črnogorskega starešinstva, ktero vladiku pri zpravljanja zemlje na strani stoji in iz jednega predsednika (bratrovca) in 12 starešin obstoji, ktere si vladika vsako leto voli in potverduje. V tem starešinstvu se vsreduje znotrajna sprava Črnogore; za zvonajne zadeve je vladiku poseben minister dodan.

V prvej mladosti je imel zamerl vladika serbskega pesnika Milutinoviča za učitelja. Iz tega je posebno izvirala njegova naklonjenost k pesništvu, kteremu je do poslednjega časa zvest ostal. Izšlo je od njega več pesniških del, ki so pravi kinč serbske-slovanske literature. Zercali se v njih najverniše življenje črnogorskih Serbov. Najimenitniša so: „Ogledalo serbsko“ sbirka serbskih junaških spevov, „Luča Mikrokozma“, potem „Kula Džuričiča in Čerdak Aleksiča“, dalej „Gorski Vienač“, „Pustinjač cetinjski“, „Liek jarosti Turske“, „Molitva Črnogorach k Bogu“ in poslednjič dramatički epos „Lažni car ščepan mali“. Slovansko rodoljubje in svest junaškega bojnega roda veje v vsih njegovih pesmih Založil je v Cetinji tudi malo tiskarnico, kjer je od 1835 nekoliko let zabavnik „Gerlica“ izhajal.

V ostalem je bil rajnei vladika tako visoke postave in krepkega in krasnega telesa, da so ga clo na Černigori za naj večega in naj lepšega moža imeli. Bil je visoko izobražen in vmikan. Govoril je zvon slovanskih jezikov tudi talianski, francozki in nemški. Zatorej je bil spoštovan od svojega ljudstva, ktero je po malem k evropejskej omiki napeljeval in tudi od vsih drugih, ki so ga poznali. Zmiraj je bil iskren Slavjan. Na često je vzdihoval nad zapadnim Slovanstvom in se tresel za njega prihodnost. Zatorej se njegova smert ne obžaluje samo po Černigori, temuč po celej obširnej slavjanskej domovini. Lahka mu zemljica!

Kako se učenci učijo zajedno pisati i brati?

(Spisal And. Einspieler.)

Slišali smo, kako zamore učitelj po glaskovanju svoje učence hitro i kratkočasno brati (čitati) učiti. Spet kej novega: dones bode mo vidili, kako zamore učitelj svoje učence zajedno pisati i čitati učiti. Ovi način učiti ni nov; že Ratich (rojen 1571) je tako učil; pri Francozih je že leta 1755 znaj bil; na Nemškem je ga pa sloveči detovodja Graser izbudil i priporočil. Sedaj se je te način, otroke učiti, začel razširovati i od vsih stran priporočevati; zato je dobro i koristno, da

naši učitelji tudi v slovenskem jeziku od njega kaj slišijo.

Učitelj, ki želi svoje učence zajedno pisati i čitati učiti, naj se tega nauka takole poprime:

1. Kadar otroci v šolo stopijo, ima se učitelj s njimi naj prej pridno i velikobart pogovarjati od njim že znanih reči. Tako si on pridobi serce, ljubezen i zaupanje otročič, in oni bodo radi in pridno v šolo hodili. Ukaži otrokam, da tudi oni poskusijo, najprej besede i sčasoma tudi kratke stavke ponavljati i lepo izgovarjati. Ne posabi učence tudi učiti, besede u slovke, i slovke v pismena razglabljevati (razstavljati). Postavim; Učitelj pokaže na oko, i vpraša: Kako je temu ime? Oko. Kadar rečem: oko, kolikokrat usta odprem? Dvakrat. Kteri glas se sliši, kadar prvokrat usta odprem? Glas: o. Ali še kaj kaki drugi glas zraven? Ne; čisto nič drugega. Glejte, ljubi otroci! tako pisme, ki se samo za se, brez kakega drugega glasa lepo i glasno izgovarja, tako pisme se pravi: samoglasnik. Kako se taj imenujo pisme? o? Samoglasnik. Zakaj se pisme o imenuje, samoglasnik? Pisme o se imenuje samoglasnik zato, ker so pisme o samo za se lepo i glasno izgovarja.

Kadar rečem: oko i usta drugokrat odprem kaj pa slišiš? Glas: ko. Le poslušajte; kadar rečem: ko, kaj slišati? Alite! da slišite glas: o i še nekaj drugega zraven, to je glas; k. Glas k se nemore glasno i lepo izgovoriti, le samo tiho i nekako na pol; ali ga hočem glasno i lepo izgovoriti, moram kak drugi glas pridjati, postavim glas: o. Glejte, otroci! tako pisme, ki se samo za se ne lepo i glasno izgovori, temoč le tedaj, ako drugi glas, kaki samoglasnik pristavim, tako pisme se pravi: soglasnik. Kako se taj pravi pisme: k? itd. kakor zverhaj pri pismenu o.

Tako opisuje i razlaga učitelj učencem zna-ne, domači reči; otroci se prav kratkočasno učijo pravilno govoriti, glase pismen spoznavati i razločevati, samoglasnike in soglasnike imenovati, slovke i besede razglabljevati.

2. Zraven tega nauka ima učitelj otročiče učiti risati, kar jim veliko veselja i kratek čas dela. Vsak otrok naj ima svojo kamenito ali pokamenelo tablico ali kako drugo černo diljico. Učitelj napiše na tabli debelo i počasi, da otroci vidijo, pike, čerte, ravne i okrogle, koleseca, vogle i drugo robo, i ukaže, da učenci ravno te reči na svojo tablico ali diljico narisajo. Se ve, da mora učitelj pri tem risanju veliko potrpeljenja s detci imeti, i velikokrat tudi čire čare pohvaliti. Otroci tako svoje oči i perstice vadijo, in se na pisanje pripravljajo.

3. Za tim še le učitelj začne učiti, podobe pismen delati, to je: pisati. Najprej zapiše na tablo samoglasnike, jednega za drugim, — naj več po dva — tri na den, lepo zaporedoma, najprej ložejši, potem težji, in bolj zavite: i, u, e, o, a. Vse, kar učitelj na tablo zapiše, morajo učenci tudi na svojo tablico ali diljico zapisati. Kadar učenci že vse samoglasnike pisati znajo, ima njim učitelj pokazati, kako se samoglasniki — dva po dva — sestavljajo, pišejo i izgovarjajo, postavim: iu, ei, oa, ia itd.

4. Za samoglasniki jih učitelj uči pisati soglasnike, naj prej najjednostavne i take, kteri se naj ložej pišejo. Otroci, ki so se poprej učili i vadili, slovke a pismena razglabljevati, i glase samoglasnikov i soglasnikov že poznajo i izgovarjajo, taki otroci bodo tudi podobe pismen lahko i hitro u glavi obderžali.

5. Ako otroci že vse soglasnike i samoglasnike pisati i izgovarjati znajo, začne učitelj

samoglasnike in soglasnike vezati i sestavljati. Najprej po dva tako, da samoglasnik stavi pred soglasnik, postavim: in, em, ur, os itd.; po tem tako, da samoglasnik stavi za soglasnik, postavim: ni, me, ru, so itd.; vaditi jih mora učitelj s vsimi pismeni prav dobro. Sčasom postavi samoglasnik med dva soglasnika, postavim: mim, dim, nos; dobro je, da učenci perve dve pismeni tako dolgo vlečejo, dokler učitelj na tretjo pisme pokaže. Vse i vselej morajo učenci na tablici pisati.

6. Kadar učenci jednosložne besede že hitro i pravilno pisati i čitati znajo, je čas pisanje i čitanje razdeliti, i vsako posebej dalje učiti i vaditi. Otroci začnejo u abecednici čitati, i na papirju pisati. Vendar se ne sme pisanje čisto od čitanja odločiti; oboje mora vedno u nekakej vozkeji zvezi ostati. Zakaj koristno je, ako otroci to, kar so u knjigi čitali, spet iz glave napišejo, i tako se u pravopisu vadijo.

Resnica je, da tisti otroci, ki se zajedno pisati i čitati učijo, od začetka počasnejši napredujejo, kakor ti, kteri se samo čitati uče. Pa to velja samo na kratek čas, samo od začetka; prej, da jedno leto mine, bodo uni že lepo pisali i čitali, dokler ti še komaj čitali bodo. Resnica je, da ti novi način učiti posebno za začetnika ni brez težav i brez truda; pa vsaki učitelj, ki ima dobro i terdno voljo, sčasom vse premaga.

(Bčela.)

Nekaj od šole v Planini na Notranjim.

V „Danici“ in v „Novicah“ se je bralo že od nekterih šol in šolskih poskušinj na Notranjim; naj se tudi od šole v Planini kaj pove.

V četertik 28. velikiga serpana je bila ondi šolska poskušnja. Zaderžali so se otroci celi čas poskušnje tako lepo, da jih kar nič ni bilo opominjati treba, in de so jih visoko častiti g. tehant sami očitno za to pohvalili; tudi na vprašanje poklicani so se prav čedno obnesli. Pri kersanskim nauku se je zlasti na to, kar je nar potrebniji, gledalo, da otroci prav razumejo, de se jim v serce vtisne, in de se po tem živeti vadijo, kar se uče. Vedili so pri spraševanju kersanskiga nauka take primerne prigodbice tudi od naših časov pripovedovati, ko so jim po njih okoljčinah nar bolj koristne in podučljive. Posebno so bili opomnjeni, gerde kletvinje varvati se, ktere se zlasti pri velikih cestah obilno sliši, in se je nekteri tolikanj navadilo, de jim je zmiram naprej na jeziku, in je mende že za greh več nimajo, ali vsaj tolikšini greh ne, kakor je, ker se je ne varujejo, in odvaditi se nič ne skerbe. Taki ne vedo ali pa ne pomislijo, kaj sv. pismo pravi: „Kdor kolne, sam svojo dušo kolne;“ ne pomislijo, de med tiste, kteri Božjiga kraljestva dosegli ne bodo, s. Pavl tudi preklinjevalce šteje. Tako je prav, otroke kersanskiga nauka učiti; le tako naprej, gospod Janez! — Zmed družih reči pa nam je nar bolj to dopadlo, de so nekteri otroci iz slovenske slovnice pripovedovati, ter imena, priloge, zaimena i. t. d. pregibovati znali; samo to bi pri tem opomnili, de naj bi se pomote, ki jih pri tem še naredijo, otrokam popravile — pa saj se bo to gotovo v prihodno zgodilo. Po razdelitvi šolskih daril je nekaj učencov in učenk tudi zavolj pridnosti v sadjoreji pohvaljenih, in od v. č. gospod tehanta za njo še bolj spodbujenih bilo. Koliko družinam bi pač sadjoreja k obilnišimu dobičku in lahkejšimu preživitku pripomogla, posebno v taci krajih, kjer ljudi bolj revšina tare, ali kjer jim za živež hudo gre.

Planinski šolarji in šolarice se tudi v petju lepih, primernih pesmic vadijo, in tudi v cerkvi pri sv. maši pojo. K sklepu šolske po-

skušnje pa so to leto po dokončani molitvi sledečo pesmico lepo zapeli:

Čast in hvala
Bodi Teb', o Bog!
De daješ nam učenike,
Res dobrotnike velike;
Ker vsa skerb do nas otrok
Pride s Tvojih rok.

Vam, gospodje!
Tudi hvala gré —
Vam, k' nas tu ste počastili,
Vam, k' ste skerbno nas učili,
Nam oblažiti sercé,
Bistriti glavé.

Bog Vam plati
Trud Vaš vedni čas!
Le še pridno nas učite,
V strahu Božjim izredite:
To otróci pros'no vas.
Bog usliši nas!

(Danica.)

Austrijansko cesarstvo.

Krajska.

Bčela prinese sledeči Književni oglas.

Koj po novim letu bo izšel prvi svezek slovanskih narodnih pesem po nadpisom: „Cvetje slovanskega naroda.“ Obsegel bo v prvem razdelku slovenske narodne pesme, ki še nikjer natisnjene niso in v drugem naj lepše narodne pesme vsih slovanskih rodov poslovenjene in zraven tudi v izvirnem jeziku. Trem ali štirem pesmam bodo tudi napevi pridjani. Cela knjižica bo obsegla okoli 100 strani. Kdor do novega leta naročnino pošle, dobi vsaki svezek za 20 kr. sr. Kdor se na 10 svezkov naroči, dobi ednajsti poverh. Imena častitih naročnikov bodo vsakej knjižici pridjane. Serčno poprosim vse častite rodoljube, me v izdavanju po mogočosti podpirati, bodi si s obilnimi naročili ali s slavjanskimi narodnimi pesmami za omenjeno knjižico. Ni dvomiti, da je to prvi pot, predrage Slovence s narodnim pesništvo Slavjanov, od ktereга slavni nemški jezikoslovec J. Grimm pravi: „nad njega krasoto bi Evropa ostermela“, s njih jezikom in pravopisom (s latinico in cirilico) soznati in si v jeziku čedalje bolj približati.

Na koncu še poprosim častita vredništva, Novic in Ljubl. Časnika temu oglasu (vsaj okrajšanemu) svoje lista odpreti in tudi naročnino prejemati. *)

Anton Janežič.

* 13. p. m. je bil zbor katehetov in učnikov Loške tehantije v Loki. Predsednik zbora so bili visokočastiti tehant in šolski ogleda Franc Kramer. Najpred smo odgovorili to, kar smo bili od sl. deželnega šolskiga nadzorništva vprašani: „Kako naj se v taci šolah uči, kjer so vsi učenci od 6. do 12. leta skupaj? Pomenili smo se po tem še veliko družiga, kaj in kako bi se v naših šolah bolje napredovati moglo, med drugim tudi o tem, ktere bukve naj bi se sedaj kupile za učiteljsko braynico, ktera se je po hvalovredni prizadevi šolskiga vodja g. V. Majerja že precej narasla. Poslednjič smo odločili, v prihodnjim zboru se pogovoriti: kako bi se v šoli slovensčina z nemščino naj bolje združila, da bi se nobeni krivica ne godila. Ako Bog da, homo počasi že šole poravnali, da bo prav, — ako bi le še enkrat tudi učitelji kaj svojiga dobili! Poterpimo še malo, znabiti, da bo kmalo!

A. Praprotnik.
(Novice.)

*) Z velikim veseljem.

Koroško.

Iz zapisnika društva za povestnico jugoslovansko nam prinese: Narodne novine 30. listopada med družimi imenitnimi vestmi tudi tole: Jedan rodoljub iz Rieke postavlja za spisanje diela, ko je bi obče koristno i potrebno bilo, 100 carskih dukatah, i izražuje svoje mienje, da bi poviestnica čoviečanstva s osobitim obzirom na Slavjanstvo a ponajprije na Jugoslavene ilite Ilire verlo nužna bila. U ostalom ostavlja konačnu odluku ravnateljstvu društva za poviestnicu i starine jugoslovanske, i izjavlja, da će 100 dukatah uložiti u hervatsko-slavonsku štedionicu, kako za odlugn ovoga ravnateljstva saznade.

Poslie zrelog pretresanja i posavietovanja bi iznadjeno, da ovo ravnateljstvo uz mnienje gori rečenoga rodoljuba sa svime pristaje, i da će izraditi potanji program o načinu, kojim treba to dielo napisati, čim bude nagrada za najbolje napisanje poviestnice čoviečanstva u štedionicu uložena i štedionička knjižica blagajniku društva predana.

Štajarska.

30. nov. smo doživeli v Celju vesel večer, kakoršnega že dolgo ne pomnimo. Vidili smo slovensko igro „Dobro jutro“ tako izverstno igrati, da nam je serce veselja poskakovalo. Oj! prijetni domači glasi, kak milo so mi serce presunili, da nisim vedil ali bi veselja ukal ali ginjenja se zjokal! Teško bi bilo razsoditi, kdo de je boljši igral memo družiga. — Živijo vsi! Vunder mi gospodje ne bojo za zlo vzeli, ako gospodičnam še posebno hvalo dam, ki so se nam zraven prijetniga igranja še tudi z lično narodsko obleko prikupile. Slava in hvala pa vsim, gospodam in gospodičnam, za serčno veselje, ki so nam ga napravili in ob enem nesrečnim bratom slovenskim nekoliko pomagali, ker glediše je bilo polno milodarnih rodoljubov; — hvala tudi častitimu pevskimu društvu, ki je primoglo k ti veselici z lepim petjem, — hvala posebno gospodu Jeretinu, ki je prvi blago misel slovenske igre sprožil! Srčeni v tem, da smo z domačo besedo svojim revnim bratom nekoliko pomagali, se nadjamo kmalo veselo novico zvediti, da tudi Ljubljancanje in Celjovčanje so v pomoč svojim rojakom domačo igro napravili. (Nov.)

* Iz Gradca. Tudi tukajšni Slovenci so napravili 26. nov. „besedo“ v pomoč revnim povodnjencam na štajarskem, ktera je znesla 115 fl. 33 kr.; veseli so poslušali Slovenci in Nemci mile slovenske pesmi do pozne noči. Slavni gledišni tenor Ellinger se je posebno prikupil. — Od bor štajarskih deželnih stanov je povodnjencam na štajarskim 10,000 fl. podaril. (Kaj pa Krajski stanovi za svoje deželane?)

(Novice.)

Istrija.

Če pogledamo od nas proti Krajskim, vidimo od dalječ vaše bele snežnike, ki nam pričajo, da imate že snega dovelj. Pri nas ga dosihmal še celo nič ni bilo, le merzla burja nas je že zlo sukala; pretekli mesec je 2 tedna zaporedama deževalo, tudi je od Rovina (Rovigno) proti Vodnjanu (Dignano) toča vinograde na prostoru kaci 4 ur hudo pokončala. Vedro dobriga vina velja že zdaj tukaj 8 fl.; dobi se scer tudi po 7 in 6 fl., pa slabo in z voda keršeno. Kar se je malokterikrat primerilo, se je zgodilo letos, da so že na mošt barke čakale; premožni posestniki pa vino še zmiraj prideržujejo.

Horvaška.

Iz Zagreba se bere v „Südsl. Zeitung“, da je rusovska vlada austrijsko vprašala: ali pripusti jeziko-slovni zbor v posvetovanje vesoljnoslavanskiga jezika v Zagrebu? Ako pri-

pusti, se bojo tudi rusovski jezikoslovci tega posvetovanja vdeležili. Dosihmal se še odgovor na to vprašanje ne ve — pravi „Südsl. Zeit.“ — nadjati se pa je — meni — da bo čisto literarni zbor vlada dovolila.

Avstrijska.

Slavni g. profesor Miklošić pripravlja za natis svoj spis: primerjajoče zvukoslovje slovanskih jezikov, za ktere ga je letos, kakor je bčela omenila, od c. k. akademije navk darilo prejel. To bo prvi del večega spisa, ki bo daleč celo primerjajočo slovnico slovanskega jezika obsegel, kakor je jo v nemškem jeziku Jakob Grimm spisal.

* Postava, ki pride kmalo za praznovanje praznikov na dan, se opira večidel na staro postavo od leta 1803.

* Vse gojzdnarske reči pridejo pod ministerstvo kmetijstva.

* Bere se, da bojo po vsih nemških državah porotne sodbe jenjale; prihodnjič sodbe bojo scer javne ostale, pa zbor sodnikov bo sodil, ne ba porotniki.

* Po naznanilu časopisa „Blahovest“ se posvetuje sedaj predlog škofov za pobiljšanje večidel revnih dohodkov kaplanskih.

* Število učenikov na vsih avstrijskih gimnazijih je bilo lani 1136, učencov pa 19,759.

* Tudi na Marskim leži še veliko krompirja, repe in korenja pod snegam.

Česka.

Slavno znani česki spisatelj g. F. Šumavsky v Pragi bo izdal prihodnje leto slovansko-nemški besednjak, v katerim bo vsaka beseda v 4 poglavnih slovanskih narečjih in v staroslovanskim jeziku naznanjena. Naročnikov se manjkalo ne bode.

* Dopisovavec iz Krakoviga v „Blahovestu“ pravi: Mene močno obhaja misel, kako lahko bi Čehi djansko pripomogli, de bi se vera med našimi brati Slovenci v Turkih povisala. Pri vas imate tako lepih in bogatih vernih zakladov in bogato obdarovane samostane. Kako lahko bi se dalo pomagati Bosnakam latinskega obreda, ako bi se v Pragi založilo sobivališče ali učiliše za mladenčce iz Bosne, iz katerih bi zamogli kdej biti izverstni misjonarji na Turškim! Meni se zdi, de bi to ne bilo pretežko. Ker 100 gold. ali ne veliko nad to menim, de bi bilo dosti za taciga rejenca. Zavolj stanovanja v kakim samostanu bi pa tudi ne bilo težave.

Ogerska.

Iz Ogerskiga se sliši, de mislijo, po zgledu nekiga nemškiga mesta postaviti, de pred 18. letam ne sme nobedin v pivnico ali oštarijo iti. Ako se prelomi, bota z dnaram kaznjena gost in gostišar ali pivce in pivničar. — Ako se pomisli, de nobena reč toliko nesreč med ljudstvo ne zaseje, nobena toliko sto in sto deržin nesrečnih ne stori, nobena človeka tako ne obdivjači in za čas in večnost tolikrat nesrečniga ne stori, kakor pijančevanje, bi bila taka postava, tode se bolj določena in zlasti na pijance, ki so že očitni, raztegnjena, silno želeti za vse cesarstva. Noben človek nedolžnim toliko sile in krivice ne stori, kot pijanec; torej tudi je dolžno in spodobno, de bi se ta gerda in tako močno škodljiva pregreha s silo in močjo zatiral. Kdor bi v tem mogel kej znamenitniga pomoči, bi veči dobro delo storil, kot tisti, ki novo cerkve in šole zida, — tako veliko je hudo, ki ga pijanci napravljajo.

(Danica.)

Serbsko.

Dr. D. Medaković v Novem Sadu oznanjuje v Južnej Pčeli svojo povestnico serbskega naroda od naj starših do naj novejših časov. Taista bo v 4 svezkih na 50 — 60 tiskanih

polah na svetlo prišla. K vsakej knjigi bo pridjana podobšina kakega narodnega junaka. Naročnina vsake knjige znesi 1 zł. (gold.) v bankovcih. Kdor se na celo delo naroči, dobi s četrto knjigo tudi dogodivščino bulgarskega in horvatskega naroda poverh. Penezi se imajo izdatelju v Novi Sad poslati.

Tuje dežele.

Laška.

Sedanjo veličansko cerkev sv. Petra v Rimu je začel papež Juli II. v letu 1506 zidati, se je dalje delala pod Leonam X. in je pod Pavlam V. dodelana. 110 let so papeži k temu velikolepnemu poslopu, ki se kakor kraljica nad vse cerkve vesoljniga sveta vzdiguje, pomočke zbirali in hranovali in nad 150 milijonov frankov k todnim stroškam doprinesli.

Francoska.

Ko je unidan Napoleon častne darila iz Londonske obertnijske razstave fabrikantom in obertnikom v Parizu delil, se je s svojim govoram zlo prikupil, ker je fabrikantom rekel, da se bo krepko vsaki prekucii ustavil in da se zavolj tega nimajo prihodnjiga leta bati.

Angleško.

Košut jo je 20. novembra na parobrodu v Ameriko odrinil, kjer misli nekaj časa ostati, po tem se pa spet na Angleško in Belgio verniti.

* Potuhnježu se časi zareče, de nehote svoje potuhe svetlo razodene. Tako se je bilo puntarju Košutu v nekim govoru do puntaželjnih Anglezov zareklo, v katerim je Ogerski punt imenoval bojevanje protestantizma zoper katoličanstvo. „Allg. Ztg.“ je čez ta zalet, kakor čez živo oglje, bolj ko je mogla, tiho in lahno preskočila, pravi „Augsb. Postztg.“ — Zdaj bodo saj vedili veliki in mali, visoki in nizki ogerski katoliški Kosutovi pomagači, na čem de so bili, in k čemu so pomagali, ko so se z njim vred zoper praviga gospodovavca vzdigovali.

Ljubljanski novičar.

Blažu Dolinarju in Jožefa Omanu, ki sta v Ljublj. porotni sodbi zavolj umora k smerti obsojena bila, so cesar prizanesli smertno kazin; vsak izmed nju pride na 20 let v teško ječo. Misliti je, da so jima cesar zavoljo tega milost skazali, ker — čeravno je vse zoper nju govorilo — vunder prav gotoviga dokaza ni bilo, da sta morivca bila.

* Hranilnica Ljubljanska je v poslednjim zboru sklenila 3000 fl. Krajncam, 500 fl. Štajarcam, 500 fl. pa Korošcam podariti.

* Slišimo, da sta g. dr. Pogačar in g. dr. Polc korarja izvoljena.

Naj novejše.

Telegrafiško naznanilo.

Pariz 2. decembra. Narodni zbor je raztiran; Changarnier zavlavljen; Napoleon ima državno veslo v rokah. — „Berliner Staatsanzeiger“ naznani:

Pariz 2. decembra. Vojaki so zbrani in popolnoma oboroženi. Poslopje narodnega zbora so vojaki posedli; več vojskovodjev, med njimi Changarnier, Lamoricière, Charras, se zapera.

LEPOZNANSKI LIST.

Arov in Zman.

(Narodna pripovedka.)
Spisal Janez Terdina.

Svet Jakob se še ni bližal, vendar so bile že njive požete, stern že omlačena in v podzemeljske skednje pospravljena. Uzrok vsega tega je bil napad Turkov, ki niso nikdar nasiteno leto za letom našo ljubljeno domovino nadlegovali. Prišli so večidel ob novini, ko je bilo tudi pri revni bajtici kaj dobiti. Ljudje so tedaj svoje žito popred požinjali, preden se je podkev maometanskih mul še zaslislala. Ravno to se je tudi leta 1528 godilo. Goreče gromade so namreč v kratkem po vsih slovenskih krajih novico povedale, da se Mehmet Kabdal, eden naj silniših turških vodjev, približuje in da s 30000 divjaki dolensko stran požiga in ropa.

Ko se naval sovražnikov za gotovo pozve, se vzdignejo po Notranjskem in Gorenjskem trume brambovcov kakor vselej, kader je nevarnost pertila.

Mestjani Ljubljane dajo prvi izgled serčnosti in domoljubja, da je vse vpiranje Turkov zastoj, se v frajmanovi al zdaj v lovšovi jami vtaboriti. Gredo tedaj daleč in do Save pridšim se nova druhal pridruži, ki je od Radeč gori privihrala. Ta skupna armada, ki okoli 40000 nevernikov šteje, se zažene v bistriško dolino, da bi Kamnek posilila, kamor je navadno zlahtnija iz Krajnskega pobegnula in kjer so bili mašni plašji in druge drage cerkvene naprave skor iz vsega Gerenskega pospravljene. To dolino je truma brambovcov varovala, ki je bila med Čeručami in Dolom razpostavljena. Tedaj se je moralo z orožjem in bojem predpreti. Dva dni in dve noči je praska terpela. Koj prvi dan bi bili kmalo kristjani premagani, pa mlad slovenski junak Arov po imenu jih je s svojo serčnostjo rešil. Enako osodo so skor drugi dan Turki imeli, pa jih je mladi, poturčeni Bosnjak Zman zopet nadušil. Boj bi se bil tretji dan ponovil če bi ne bili brambovc, katerih je bilo petkrat menj, odjenjali in se na višavo pomaknuli, kateri se zdaj, ko je ondi prijazna cerkevca zidana, Gorčica al turška gorica pravi. Ker pa tudi to ne zavaruje, gredo še bolj proti goram v terden grad Homec, ki je bil kake pol ure od Kamneka in Mengša na stermen

gricu, okol kterega je krog in krog bistra in globoka voda tekla, postavljen. Vender zamore v tej terdnjavi le 4000 mož prostor dobiti. Ostali gredo tedaj naprej in se po hosti poleg Kamneka razidejo, kjer se jim dan na dan novi brambovc pridružujejo. Ti junaki so sklenili Homec, ko bi se jih le 10000 nabralo, na pomoč in v otebo iti, ker se je že naprej vedilo, da Kabdal bo ta grad oblegel.

Med tem so Turki čez in čez po dolu palili, nektare vasi razsuli, nektare pa, ki so bile bolj vterjene, z davkom obdolžili. Le Mengeš so prazen najdlji, ker so ljudje v rasiške gozde pobegnuli. Tako koračijo počasi naprej in se, kakor se je že popred uganulo, okoli Homeca vstavijo. Le majhne trume so bile po hližnjih krajih razposlane, da bi se navada plenjenja tudi ob času obsede ne opustila. Poglavna armada pa pri Homecu ostane; naredi taber; nasipe in rove; nastavi topove in vse druge naprave doversuje. Na večer prvega dneva obsede pošlje Kabdal, poslanca v grad da bi se posadka z lepo podala. Če bi to storila, bi si bila življenja popolnoma zvesta in bi se samo na Turško v jetništvo odgnala. Pri slovenskem vodju Ostervaru je bilo ravno veliko vojsakov, ko turški poročnik pride in tirjanje pašata napove. Grozoviten kohot po izbi zagromi, ko izgovori. „Velikodušen zares je tvoj paš!“ reče Ostervar. Potem pa v kratkem pogoje zaverže in veli, da ni več nevernikom treba, poslancev pošiljati. Sirove prostake pa besede Turka tako razkačijo, da ga eden, ko se ravno čez dvor v tabor podati misli tako s kamnom na sence udari, da pri tej priči mertev obleži. Nek drugi mu glavo odseka, tretji jo pa med dve terti položi in tak močno raz zida zažene, da se v sovražno staniše pritaklja. Ta divjakost Ostervara, ki je bilo velikodušni in zlahtniši od bornih kmetov tako razserdi, da na mestu zavkaže trtnala na dvoriše privalliti in tiste trihudobneže pripeljati. Čez vsako tnalno je padla glava enega. Tudi to se verlemu vodju še zadosti ne zdi. Vse tri glave reče v pert zaviti in jih da že omenjenemu junaku Arovu, da bi jih Turkom v zadostenje nesel. To je bilo sicer kar zlo nevarno, ker so bili neverniki o smerti svojega poročnika po gadovo razkačeni. Vender pride Arov srečno brez nadleže do prednjih straž. Slaba bi se mu bila tu godila, ako

bi ne bil glave pakazal in rekel, da jih v zadostenje pasatu nese. Ta pravičnost je bila Turkom zlo všeč. Povedo mu, da je paš tako razserden, da nihče pred nj ne sme in mu reko, da naj gre k poveljniku Alitu, ki je za en čas namestnik Kabdala. Turki so majhno moč „gjavrov“ zaničevali, da še Arovu oči ne zavežejo. Prosto korači on skoz dolgo rajdo večidel zidanih šotorov in kadar do posebno krasnega pride, mu tisti, ki ga je spremlil, oznani, da sta pri Alitovem stanu in da zamore notri stopiti. On odgerne prepogo in gre pogumno v šotor pašatovega namestnika. Zdelo se mu je, da je v krasno izbo, ne pa v vojaški šotor prišel. Vse se je zlato in biserjev lesketalo, vse je bilo za nar mehkužniši življenje pripravljeno. Stan je bil predečan, zakaj imel je dva prebivavca. V enem predelku je bil Ali, v drugem pa njegova hči Ilka, ki jo je (kar se pri Turkih dostikrat zgodi) neizrečeno ljubil in jo tudi na vojne sabo jemal. Bil je sicer lahkomišeln človek, ker je bil na Serbskem zrejen in v keršanski veri podučen in je že v letih na Moameta prisegel. Pa občutek očetovske ljubezni da tudi divjaku nekoliko zlahtnosti in je tudi Alita mehkužnega in vedno dobrotljivega ohranil. Ko Arov notri stopi, sta bila oče in hči tako v pogovorih, da ga nista ne čula ne vidila. On tedaj obstoji in molče besede govornikov posluša.

Tedaj reče Ali: „Kratko malo Zmanu odrečeš?“

„Ne morem drugači, odgovori hči, on je poln zvijač, divji, živinski.“

„Ne tako, Ilka! pravi oče, pri vojsaku se zvijače umnost, divjakost pogum, živinsko zadržanje vojskasi duhu imenujejo. Vidim, da sim te preveč na tanko izredil. Na tako vižo si vender nar bolje in nar popred preskerbljena. Glej! Zman je prvi junak armade in te snubi. Preserčno te ljubim in tega majhne povračila moje ljubezni mi ne smeš odreči.“

Ilka pri teh besedah oči v tla pobesi, molči in žalost se jej na obličju bere.

„Ne zamerite oče! reče svobodni, odkritoserčni Arov, ki kmalo zapopače za koga se ravna, nikar tako! pustite jo, naj voli sama. Toliko ste jo že podučili, da ne bo tacega zbrala, ki bi vam po godu ne bil.“

(Dalje sledi.)

Odgovorni vrednik: Dragotin Melcer. — Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni list št. 83.

Št. 10506.

Konkurs

(211) c 3

Visoko ministerstvo za denarstvo je z razpisom od 15. t. m. št. 15074 za dobro spoznalo, za deželno glavno mesto Ljubljano, kakor dačno vradnijo prve stopnje začasno dačno komisio v smislu po deržavnem zakonu (XX. del št. 74 str. 243) naznanjenega visocega razglaš ministerstva denarstva od 25. marca t. l. št. 1558, potem začasno za priskerbovanje računstvenih opravil pri tej komisii oficila z 500 gold. in za preskerbovanje pisarniških opravil pisarniškega asistenta z 400 gold. plače dovoliti.

Za postavljenje teh dveh stopinj se konkurs do 15. decembra t. l. s pristavkom razpiše, da se na prošnje, ki pozneje dospe, ne more gledati.

Tisti, ki za kako teh dveh stopinj prosijo, imajo tedaj svoje prošnje s pridjanimi spričbami o starosti, stanu, verozakonu, rojstnem kraju, učenosti, znanosti jezikov in opravil, potem o drugih vednostih, dozdajnih službah, in prosivci za stopnjo oficila se posedno o vednostih dačnega oskerbovanja in z njim združenih računskih vednostih z popisnim listom prosivca, in sicer tisti, ki stoje v cesarski službi, na poti predstoječe gosposke do naznanjenega dneva pri tem dačnem vodstvu vložiti.

Sicer se opomni, da se bosta ta dva vradnika vpisala v konkretalni stan c. k. vradnikov dačnega vodstva.

Od c. k. dačnega vodstva.

Ljubljana 19. novembra 1851.

Št. 219.

Oznaniilo dražbe.

(216) c 2

V četrtek 11. decembra t. l. dopoldne med deveto in dvanajsto uro bo v vradni pi-

sarnici c. k. okrajnega poglavarstva eksposituri v Račah javna dražba za napravo deržajev med milokazavniki 1/3—4, 1/12—14 in 1/14—15 na veliki cesti, ki pelja skoz Rače.

K tej dražbi se tisti, ki menijo to prevzeti, s pristavkam povabijo, de se zamorejo bolj natanjki pogoji do dneva dražbe v tukajšni vradni med vradnimi urami pregledati, kakor tudi med dražbo.

Pismene ponudbe, ako so redno sestavljene in z 5% vadiumom vložene, to je z 40 gold. 16 krajcarjev se prijemajo do začetka dražbe pri c. k. eksposituri okrajnega poglavarstva v Račah.

Konec sklepa si na vsako vižo priderži.

C. k. stavbina ekspositura

V Račah 26. novembra 1851.

Št. 3664.

Oznaniilo.

(213.) 2

Ker je po povodnjah in snežnih zametih poštna cesta med Zagrebom in Zidanim mostom sila terpela, bodo po zaukazu visocega c. k. višjega vodstva za občenje drugega razreda od 24. t. m. št. 9630/1337 med Ljubljano in Zagrebom skoz Zidani most, dokler se cesta v taceu stanju znajde, vsakdanje Mallepošte nehale in namesto njih dvakrat na teden, to je vsako sredo in nedeljo od tod proti Sisku odrinule, in dokler se ne odvernejo ti zadržki, se ne prejemaajo velike in teške pošiljitve.

Potem se vidi podpisano poštvo vodstvo, ker se mora med Hudim in Trebnim zavolj poplavanje poštne ceste stranska pot porabiti, primorano, dozda vsak dan ob treh popoldne od tod odrinovajočo Novomeško ali Karlovsko

Mallepošto, dokler ta povodenj terpi, že ob dveh odpravljati.

Kar se s tem sploh naznani.

C. k. poštvo vodstvo.

Ljubljana 25. novembra 1851.

Hoffmann s. r.

Št. 10215.

Proglas.

(214) c 2

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice s tem naznani, da je na prošnjo gospoda doktorja Oblaka dovolilo v prodajo četrto zemljišča pravnih dedičev Helene Borštnarjeve iz Laz, katero je zapisano v poprejsnih zemljišnih bukvah grajšine na Fužinah pod urbarialno št. 201, in obstoji iz hiše v Lazah, iz drugega kmetovskega poslopja potem zemljišča, potem v prodajo v poprejsnih zemljišnih bukvah grajšine Kodeloviga grada pod urbarialno št. 237 zapisanega gojzdnega oddelka, kar se je sodniško cenilo na 1759 gold. 40 kr. zavolj dolžnih 500 gold.

V ti namen se je dan odločil na 7 januarja, 7 februarja in 8. marca 1852, vsak dan dopoldne ob devetih na mestu posestva v Lazah, kamor se tisti ki mislijo to kupiti s tem pristavkom povabijo, da se zamorejo posestva le pri tretji dražbi pod cenitno ceno prodati, in da se zamorejo pogoji dražbe kakor tudi pregled posestva vsakdanj pri dražbeni komisii pregledati.

Ljubljana 28. oktobra 1851.

C. k. okrajni sodnik

Heinricher s. r.